

Ronduit
basis voor onderwijs

Protocol medicijnverstrekking en medisch handelen op school

Inhoudsopgave

1 Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen	blz. 5
2. Het kind wordt ziek op school	blz. 7
3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek	blz. 8
4. Medische handelingen	blz. 9

Bijlagen

1. Richtlijnen: Hoe te handelen bij een calamiteit.
2. Toestemmingsformulier: Het verstrekken van medicijnen op verzoek.
3. Toestemmingsformulier: Het uitvoeren van medische handelingen.
4. Bekwaamheidsverklaring: Het uitvoeren van medische handelingen.

Algemene opmerkingen

- Met school wordt bedoeld: alle scholen voor (speciaal) basisonderwijs en (speciaal) voortgezet onderwijs.
- Met 'leraar' wordt ook 'docent' bedoeld.
- Overal waar 'het kind' staat wordt ook 'de leerling' bedoeld.
- Voor de leesbaarheid van het stuk wordt over ouders gesproken wanneer wij ouder(s)/verzorger(s) bedoelen.
- Overal waar 'hij' wordt vermeld, wordt ook 'zij' bedoeld.

1. Inleiding over medicijnverstrekking en medisch handelen

Leraren worden op school regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn ten gevolge van een insectenbeet. Ook krijgt de schoolleiding steeds vaker het verzoek van ouders(s)/verzorger(s) om hun kinderen de door een arts voorgeschreven medicijnen toe te dienen. Een enkele keer wordt werkelijk medisch handelen van leraren gevraagd zoals het geven van sondevoeding of het geven van een injectie.

Soorten medische handelingen op school

- a) Handelingen waarvoor de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) **niet** geldt (niet voorbehouden handelingen): Bijvoorbeeld het geven van medicijnen, dat kan zijn het geven van een 'paracetamolletje' of andere medicijnen bijvoorbeeld een zetpil bij een epilepsieaanval, het behandelen van een insectenbeet met bijvoorbeeld azaron etc.
- b) Handelingen waarvoor de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG) **wel** geldt (voorbehouden handelingen): Bijvoorbeeld het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en verpleegkundigen.

Delegeren van het verrichten van handelingen aan leerkrachten waarvoor de wet BIG geldt, moet met zorgvuldigheid worden omgeven. Een specialist kan een leerkracht handelingsbekwaam achten. Dit heeft echter niet het gevolg dat de leerkracht niet meer aansprakelijk is voor zijn handelen; deze blijft aansprakelijk. Een arts kan een leerkracht handelingsbekwaam achten en deze bekwaamheid ondersteunen met een ondertekende verklaring van bekwaamheid. De arts is dan mede verantwoordelijk (zie bijlage 4).

Voor de medewerkers van Ronduit is de clausule 'medische handelingen en medicijntoediening' op de verzekeringspolis geplaatst. Met deze clausule is de aansprakelijkheid, voortvloeiend uit het verlenen en uitvoeren van zorgtaken met een verpleegkundig karakter, mits het betreffende personeelslid voor het verlenen en uitvoeren van die taken/handelingen over een aan hem schriftelijk gedelegeerde bevoegdheid beschikt zoals bedoeld in de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg (Wet BIG), meeverzekerd. Zie bijlage 3 en 4.

De drie te onderscheiden situaties zijn:

- 1) Het kind wordt ziek op school
- 2) Het verstrekken van medicijnen op verzoek
- 3) Medische handelingen

Ad 1) De eerste situatie laat de school en leraar geen keus. De leerling wordt ziek of krijgt een ongeluk en de leraar moet direct bepalen hoe hij moet handelen. Binnen Ronduit hebben we hier door middel van het voorliggend protocol de afspraken voor vastgelegd.

Ad 2) Ook in de tweede situatie zal er binnen de scholen van Ronduit conform het voorliggend protocol worden gehandeld. Binnen de scholen van Ronduit wordt dus medewerking verleent aan het geven van medicijnen. Dit gebeurt op verzoek van de ouders door middel van een toestemmingsformulier (bijlage 2).

Ad 3) Voor de derde situatie geldt dat de medewerkers van Ronduit in beginsel **geen** medische handelingen verrichten waarvoor de Wet BIG geldt. Indien dus de laatstgenoemde zorg noodzakelijk is voor een kind (zoals bijvoorbeeld het geven van injecties in de aderen, katheterisatie, het geven van sondevoeding), dan dienen de ouders hierin zelf voorzieningen te treffen. Wel kunnen de scholen binnen Ronduit hier een school specifiek standpunt voor innemen. De schoolleiding tezamen met het team kan kiezen of zij wel of geen medewerking verleent aan het uitvoeren van een medische handeling.

Voor de individuele medewerker geldt dat hij mag weigeren handelingen uit te voeren waarvoor hij zich niet bekwaam acht.

Wanneer de school kiest voor het wél verrichten van medische handelingen

Wanneer een school ervoor kiest om wel medische handelingen te verrichten waarvoor de wet BIG geldt, dan treedt de school bij ieder kind dat dit betreft, vooraf in overleg met het bevoegd gezag van Ronduit. Vervolgens wordt dan een definitief besluit genomen en kan zo mogelijk worden overgegaan tot het maken van afspraken met betrekking tot het verrichten van deze medische handelingen. Deze worden besproken met de betrokken leerkracht, ouders en schoolleiding en worden schriftelijk vastgelegd.

Bij deze keuze is de school zich van een aantal zaken goed bewust:

- Een besluit als deze kan alleen worden genomen op basis van vrijwilligheid van alle betrokkenen en kan dus geen rol opgedrongen krijgen;
- De betreffende leerkracht dient over de te verrichten handelingen adequaat te zijn geïnstrueerd;
- Er dient een bekwaamheidsverklaring te zijn afgegeven door de arts die verantwoordelijk is voor de medische begeleiding van de leerling in kwestie;
- Er moet toestemming zijn verleend door de ouders van de betreffende leerling;
- De school aanvaardt andere verantwoordelijkheden en aansprakelijkheden dan onderwijs alleen (de clausule 'medische handelingen en medicijntoediening' staat opgenomen in de verzekeringspolis).

Een noodsituatie

Iedereen wordt geacht in noodsituaties hulp te verlenen 'naar beste weten en kunnen'. Er is sprake van handelen in noodsituaties als plotselinge geneeskundige hulp dringend noodzakelijk is en die niet tijdig van een bevoegde is te verkrijgen. Bijvoorbeeld ingrijpen als iemand dreigt te stikken. In zo'n situatie dient iedereen naar beste weten en kunnen te handelen, ook als niet aan de voorwaarden van de Wet BIG is voldaan en dus voorbehouden handelingen dienen te worden verricht. De Wet BIG is alleen van toepassing op het handelen van beroepsbeoefenaren 'buiten noodzaak', dus als er geen sprake is van een noodsituatie. Het gebruik van de EpiPen of Anapen valt onder een noodsituatie, omdat deze wordt gebruikt bij een acute levensbedreigende allergische reactie.

Op de volgende pagina's wordt elk te onderscheiden situatie beschreven en in de bijlagen vindt u het betreffende toestemmingsformulier en/of bekwaamheidsverklaring behorende bij deze situaties. Hiermee wordt op iedere school van Ronduit gewerkt.

2. Het kind wordt ziek op school

Wat gebeurt met enige regelmaat: een kind komt 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de schooluren last van hoofd- of buikpijn of een andere pijn. Ook kan het bijvoorbeeld door een insect worden geprikt. In zijn algemeenheid is een leraar niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. Binnen Ronduit is dan ook het uitgangspunt: indien een kind ziek is, gaat het naar huis.

Wanneer moeten de ouders worden gewaarschuwd?

Als een kind duidelijk ziek is en niet meer met de les kan meedoen, neemt de school contact op met de ouders met het verzoek om het kind op te halen. Belangrijk is om te melden waarom het kind niet kan blijven en af te spreken hoe laat de ouders komen en wat er tot die tijd met het kind gebeurt.

Om in geval van nood de ouders snel te kunnen bereiken, moet zijn vastgelegd waar en hoe zij bereikbaar zijn.

Het kan ook voorkomen dat een leerkracht bij een kind bepaalde ziekteverschijnselen opmerkt die extra aandacht of medische behandeling vragen. Dit kan de leerkracht bespreken als de ouders het kind komen ophalen. Ook kan de leerkracht de ouders bellen of het kind een briefje meegeven.

Wanneer een leraar inschat dat het kind bij een eenvoudig middel is gebaat (bijvoorbeeld een paracetamol of een beetje insectenbeetzalf), dan wordt er evengoed eerst contact opgenomen met de ouders. Geadviseerd wordt, indien mogelijk, het kind zelf met de ouders te laten bellen. Vraag daarna toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken.

Wanneer wordt een huisarts gewaarschuwd?

In principe zijn bij ziekte van een kind de ouders degenen die bepalen wat er moet gebeuren. Zij nemen de beslissing om al dan niet een arts te raadplegen. Alleen als er acuut gevaar dreigt schakelt de school direct een arts in.

Voorbeelden van dergelijke gevallen zijn:

- Een kind dat het plotseling benauwd krijgt;
- Een kind dat bewusteloos raakt of niet meer op aanspreken reageert;
- Een kind met plotselinge hoge koorts;
- Een kind dat plotseling ernstig ziek lijkt;
- Ernstige ongevallen.

3. Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Als een kind medicijnen nodig heeft gedurende het verblijf op school zullen de ouders hun zeggenschap over de toediening van de geneesmiddelen moeten overdragen aan de school/leerkracht.

Om de gezondheid van kinderen te waarborgen is het van groot belang dat de geneesmiddelen op een juiste wijze worden verstrekt.

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens schooluren. Ouders vragen dan aan de schoolleiding of een leraar om deze middelen te verstrekken. Het is in dit geval van belang deze toestemming schriftelijk vast te leggen (zie bijlage 2).

Meestal gaat het om eenvoudige middelen, maar het kan ook gaan om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden.

Leg de volgende zaken schriftelijk vast:

- Om welke medicijnen het gaat;
- Hoe vaak het gegeven moet worden;
- In welke hoeveelheden (dosering);
- Op welke manier het geneesmiddel moet worden gebruikt;
- De periode waarin de geneesmiddelen worden verstrekt;
- De wijze van bewaren en opbergen;
- De wijze van controle op de vervaldatum.

In bijlage 2 staat een voorbeeld van een medicijninstructie.

Door het vastleggen van deze gegevens geven ouders duidelijk aan wat zij van de school verwachten en weet de school op haar beurt precies wat zij moet doen en waar zij verantwoordelijk voor is.

Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders worden overlegd over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school. Een goed moment om te overleggen is wanneer ouders een nieuwe voorraad medicijnen komen brengen.

Enkele praktische adviezen:

- Neem de geneesmiddelen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het kind;
- Controleer de uiterste gebruiksdatum voor toediening;
- Laat de ouders een nieuw geneesmiddel altijd eerst thuis toepassen;
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen;
- Bewaar het geneesmiddel indien nodig in de koelkast (in een goed afgesloten bewaardoos), of in een afgesloten kast, buiten het bereik van kinderen en/of onbevoegden.

Mocht de situatie zich voordoen dat een kind niet goed op een medicijn reageert of dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij de toediening van een medicijn, bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg in alle gevallen dat u duidelijk alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en /of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt (zie bijlage 1: Hoe te handelen bij een calamiteit).

4. Medische handelingen

De medewerkers van Ronduit verrichten in beginsel **geen** medische handelingen waarvoor de Wet BIG geldt. Uiteraard onderschrijft Ronduit het belang dat een langdurig ziek kind of een kind met een bepaalde handicap zoveel mogelijk gewoon naar school gaat, maar met het uitvoeren van medische handelingen menen we een te grote verantwoordelijkheid bij de medewerkers van Ronduit neer te leggen.

In uitzonderlijke gevallen kunnen ouders aan de schoolleiding en/of leraren vragen handelingen te verrichten die vallen onder medisch handelen. Te denken valt daarbij aan het meten van de bloedsuikerspiegel bij suikerpatiënten door middel van een vingerprikje. Normaal gesproken worden deze handelingen door de ouders zelf verricht. In uitzonderlijke situaties, vooral als er sprake is van een situatie die al langer bestaat, wordt door de ouders wel eens een beroep op de schoolleiding en de leraren gedaan.

Het zal duidelijk zijn dat de ouders voor dergelijke ingrijpende handelingen hun toestemming moeten geven. Zonder toestemming van de ouders kan de schoolleiding of leraar helemaal niets doen. Gezien de ingrijpendheid van de handelingen moet de schoolleiding schriftelijke toestemming van de ouders vragen (zie bijlage 3).

Wettelijke regels

Voor de hierboven genoemde medische handelingen heeft de wetgever een aparte regeling gemaakt. De wet 'Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg' (wet BIG) regelt wie wat mag doen in de gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel. Dat neemt niet weg dat in deze wet een aantal waarborgen wordt gegeven voor een goede uitoefening van de beroepspraktijk aan de hand waarvan ook een aantal regels is te geven voor schoolbesturen en leraren als het gaat om in de wet BIG genoemde medische handelingen.

Bepaalde handelingen – de zogenaamde voorgehouden handelingen – mogen alleen worden verricht door artsen. Anderen dan artsen mogen medische handelingen alleen verrichten in opdracht van een arts. De betreffende arts moet zich er dan van vergewissen dat degene die niet is bevoegd, wel de bekwaamheid bezit om die handelingen te verrichten.

Aansprakelijkheid

Vorenstaande is ook van toepassing wanneer een leraar bij een leerling een medische handeling verricht. Technisch gezien vallen leraren niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische en paramedische beroepen. Soms worden leraren betrokken bij de zorg rond een ziek kind en worden daarmee partners in zorg. In zo'n geval kan het voorkomen dat leraren gevraagd wordt om een medische handeling bij een kind uit te voeren. Deze, niet alledaagse positie van de leraar moet hierbij serieus worden genomen. Daarom moet een leraar een gedegen instructie krijgen hoe hij de handeling moet uitvoeren. Het naar tevredenheid uitvoeren van deze handeling wordt schriftelijk vastgelegd in een bekwaamheidsverklaring (zie bijlage 4).

Zodoende wordt een optimaal mogelijke zekerheid aan kind, ouders, leraar en schoolleiding gewaarborgd. Ook voor de verzekeraar van de school zal duidelijk zijn dat er zo zorgvuldig mogelijk is gehandeld. Dit betekent dat een leraar in opdracht van een arts moet handelen die hem bekwaam heeft verklaard voor het uitvoeren van die medische handeling.

Mocht de situatie zich voordoen dat er onverhoopt toch een fout gemaakt wordt bij een medische handeling, bel dan direct met de huisarts of specialist in het ziekenhuis. Bel bij een ernstige situatie direct het landelijke alarmnummer 112. Zorg in alle gevallen dat u duidelijk alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en /of specialist van het kind, het medicijn dat is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt (zie bijlage 1: Hoe te handelen bij een calamiteit).

Bijlage 1 Richtlijnen: Hoe te handelen bij een calamiteit

Hoe te handelen bij een calamiteit ten gevolge van:

- Het toedienen van medicijnen aan een kind
- Het uitvoeren van een medische handeling

- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven. Observeer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene voor bijstand of laat één van de kinderen een volwassene ophalen waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen.
- Bel direct de huisarts en/of de specialist van het kind.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Geef door naar aanleiding van welk medicijn of medische handeling de calamiteit zich heeft voorgedaan en eventueel welke fout is gemaakt.
- Zorg ervoor dat u alle relevante gegevens van het kind bij de hand hebt of laat ze direct door iemand opzoeken, zoals:
 1. Naam van het kind
 2. Geboortedatum
 3. Adres
 4. Telefoonnummer van ouders en/of andere, door de ouders aangewezen, persoon
 5. Naam + telefoonnummer van huisarts/specialist
 6. Ziektebeeld waarvoor medicijn of medische handeling nodig is.
- Bel de ouders: bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon.
 1. Leg duidelijk uit wat er is gebeurd
 2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd
 3. In geval van ziekenhuisopname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan

Bijlage 2 Toestemmingsformulier: Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Toestemming ouder/verzorger tot het verstrekken van medicijnen op verzoek

Ondergetekende geeft toestemming voor het toedienen van de hieronder omschreven medicijn(en) aan:

Naam leerling _____

Geboortedatum _____

Adres _____

Postcode en plaats _____

Naam ouder(s)/verzorger(s) _____

Telefoon thuis _____ mobiel _____ telefoon werk _____

Naam huisarts _____ telefoon _____

Naam specialist _____ telefoon _____

De medicijnen zijn nodig voor onderstaande ziekte

Naam van het medicijn

Het medicijn dient dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden

_____ uur

_____ uur

_____ uur

Medicijnen mogen alleen worden toegediend in de volgende situatie(s)

Dosering van het medicijn _____

Wijze van toediening _____

Wijze van bewaren _____

Controle op vervaldatum door _____

Naam _____

Functie _____

Bij een verandering van medicatie of dosering van bestaande medicatie, informeert de ouder/verzorger schriftelijk de schoolleiding c.q. de leerkracht die de medicijninstructie heeft gehad.

Ondergetekende, ouder/verzorger van genoemde leerling, geeft hiermee aan de school c.q. de hieronder genoemde leraar, die daarvoor een medicijninstructie heeft gehad, toestemming voor het toedienen van de bovengenoemde medicijnen:

Naam _____
Ouder/verzorger van _____
Plaats _____
Datum _____
Handtekening _____

Medicijninstructie

Er is instructie gegeven over het toedienen van de medicijnen op:

Datum _____

Door:

Naam _____

Functie _____

Van (instelling) _____

Aan:

Naam _____

Functie _____

Van _____ (naam school en plaats)

Persoonlijke afspraken epilepsie

Naam _____

Geboortedatum _____

Adres _____

Telefoon _____

Huisarts telefoon _____

Specialist _____

Omschrijving aanvallen

Medicatie

Medicatie bij aanval

Bijzondere afspraken

Datum _____

Handtekening ouder _____

Handtekening leerling (vanaf 12 jaar) _____

Bijlage 3 Toestemmingsformulier: Het uitvoeren van medische handelingen

Toestemming tot het uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende geeft toestemming voor uitvoering van de zogenaamde 'medische handeling' op school bij:

Naam leerling _____

Geboortedatum _____

Adres _____

Postcode en plaats _____

Naam ouder(s)/verzorger(s) _____

Telefoon thuis _____ mobiel _____ werk _____

Naam huisarts _____ telefoon _____

Naam specialist _____ telefoon _____

Naam medisch contactpersoon _____

Telefoon _____

Beschrijving van de ziekte waarvoor de medische handeling op school bij de leerling nodig is

Omschrijving van de uit te voeren medische handeling

De medische handeling moet dagelijks worden uitgevoerd op onderstaande tijden

_____ uur

_____ uur

_____ uur

_____ uur

De medische handeling mag alleen worden uitgevoerd in de hieronder nader omschreven situatie

Manier waarop de medische handeling moet worden uitgevoerd

Eventuele extra opmerkingen

Bekwaamheidsverklaring aanwezig: ja/nee

Instructie medisch handelen
Er is instructie gegeven over de juiste uitvoering van medisch handelen + controle op _____ (datum)
Door: Naam _____ Functie _____ Van _____ (instelling)
Aan: Naam _____ Functie _____ Van _____ (naam school en plaats)

Naam _____
Ouder/verzorger _____
Plaats _____
Datum _____
Handtekening _____

Bijlage 4 Bekwaamheidsverklaring

Bekwaamheidsverklaring voor het uitvoeren van medische handelingen

Ondergetekende, bevoegd tot het uitvoeren van de hieronder beschreven handeling:

verklaart dat,

Naam werknemer _____

Functie _____

Werkzaam bij _____

na instructie door ondergetekende, in staat is bovengenoemde handelingen bekwaam uit te voeren.

De handeling moet worden uitgevoerd ten behoeve van:

Naam leerling _____

Geboortedatum _____

Het uitvoeren van bovengenoemde handeling is voor de leerling noodzakelijk wegens

De hierboven beschreven handeling mag alleen worden uitgevoerd op de tijdstippen waarop de leerling op school aanwezig is.

De hierboven beschreven handeling moet worden uitgevoerd gedurende de periode:

Ondergetekende

Naam _____

Functie _____

Werkzaam bij _____

Plaats _____

Datum _____

Handtekening _____